

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 12

Рівне - 2018

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 12. – Рівне: РДГУ, 2018. – 166 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 31 травня 2018 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Зміст

Зміст	3
Вступ	6
Альтмарк А. Психологічний аналіз особистісного та професійного зростання майбутніх психологів.....	7
Бакун К. Розвиток соціального інтелекту як чинник успішної адаптації особистості.....	9
Бенещук А. Особливості формування інтелектуальної готовності старших дошкільників до навчання у школі	11
Берестень Т. Експериментальне дослідження впливу середовища на формування поведінки девіантного підлітка	13
Бігун Л. Дослідження мотивації навчальної діяльності молодших школярів.....	15
Бунечко Ю. Вплив рівня домагань на прагнення особистості до самоактуалізації	16
Бутенко С. Значення духовності в розвитку особистості.....	18
Войчук А. Психологія мотивації до навчання учнів	21
Волович М. Образ ефективного лідера у соціальній психології	22
Воробей І. Психологічні особливості формування стресостійкості як фактора успішної учбової діяльності студентів-психологів	24
Гандзюк К. Соціально-психологічні чинники становлення статевої ролі ідентифікації підлітків	26
Главінська Е. Соціально-психологічна адаптація студентів-першокурсників як механізм соціалізації	30
Горбова А. Зміст поняття «життєва перспектива».....	32
Гордійчук О. Причини виникнення професійного вигорання у медичних працівників	34
Іваник С. Особливості прояву агресивності у студентської молоді	38
Ісічук О. Ціннісні орієнтації як складова спрямованості особистості: історіографія проблеми	40
Карпик О. Психологічні детермінанти виникнення конфліктів старшокласників з педагогами.....	43
Коноплицька Ю. Особливості розвитку емоційного інтелекту у підлітковому віці.....	45
Корчакова В. Соціально- відповідальний маркетинг як інструмент психологічного впливу на споживача	47
Кузьмич Г. Психологічні особливості проявів булінгу	50
Лавренчук К. Основні причини виникнення тривожності у молодшому шкільному віці.....	52

Лавренюк В. Розвиток пізнавальних процесів у період дошкільного дитинства	54
Левчук А. Смесложиттєві орієнтації як чинник професійного становлення майбутніх психологів	55
Левчук Л. Психологічні особливості визначення готовності дитини до навчання у школі.....	57
Лехкобит В. Динаміка формування рефлексії у майбутніх психологів під час професійної підготовки.....	60
Лехкобит М. Інтернет-залежність підлітків як актуальна проблема сьогодення	62
Лисюк І. Психологічний зміст поняття «самоусвідомлення особистості».....	64
Ліщук І. Психологічні особливості особистісної рефлексії студентів-психологів.....	66
Лоза С. Саногенне мислення та психічне здоров'я особистості.....	68
Лозицька К. Психологічні особливості самоактуалізації студентської молоді	70
Максимчук В. Психологічні особливості вияву лідерських якостей у студентів-психологів	73
Мартинюк А. Емоційний стан старшокласників перед ЗНО.....	75
Марчук М. Психологічні особливості девіантних проявів у ціннісному вимірі особистості	77
Матухно Є. Методи проєктивної психології: можливості та перспективи	80
Мельник І. Вплив емоційних станів тривоги та страху на особистість	83
Мирончук Д. Вплив стилю сімейного виховання на міжособистісні стосунки підлітків	85
Мислінчук Ю. Дослідження соціально-психологічних особливостей здатності особистості до емпатії.....	88
Михайлова І. Вплив мікросоціуму на формування самооцінки.....	91
Намлієва Г. Особливості особистісних змін військовослужбовців внаслідок участі в АТО	94
Недільська А. Формування психологічної готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності	97
Нетреба С. Теоретичний аналіз соціально-психологічної адаптації особистості	100
Нечидюк М. Особливості застосування арт-засобів в системі розвитку емоційного інтелекту	102
Одейчук І. Фізіологічні та психологічні симптоми стресу як загального адаптаційног осиндрому.....	104
Олійник К. Психологічні особливості впливу емоційного вигорання на професійну діяльність в дорослому віці	106

Онисковець Б. Мотиваційні чинники перфекціонізму сучасної студентської молоді	108
Остапенко М. Дослідження типів темпераменту у сучасних студентів	110
Першко О. Екологічні цінності як чинник особистісного ставлення підлітків.....	113
Погулясва М. Психолого-педагогічні чинники розвитку творчого потенціалу особистості студента у процесі навчання у ВНЗ	115
Похильчук А. Психологічні особливості самооцінки чоловіків та жінок	117
Прокопович І. Психофізіологічні складові творчого потенціалу особистості.....	119
Работій М. Модель розвитку позитивної «Я-концепції» майбутніх практичних психологів	121
Рєбій І. Експериментальне дослідження взаємозв'язку особистісної рефлексії та креативності	124
Речун Н. Психологічні чинники конфліктної поведінки у юнаків	126
Рудь О. Взаємозв'язок рівня емоційного інтелекту із допінг-стратегіями особистості.....	129
Савгира В. Особливості ставлення дітей старшого дошкільного віку до батьківських вимог і заборон	131
Сардарян М. Психологічні особливості творчої особистості.....	134
Свінтозельська К. Особливості впливу Я-концепції на професійне самовизначення старшокласників	137
Солодка В. Експериментальне дослідження проблеми саморегуляції як важливої функції психіки людини	139
Строїнська Д. Психологічні особливості кропінь-стратегій особистості	141
Сукнацька А. Самотність і особливості її переживання в юнацькому віці ...	144
Товстун Р. Заздрість як соціально-психологічний феномен	147
Хомік Т. Психологічний аналіз проблеми стресостійкості студентів у сучасній психологічній науці.....	149
Чебан Д. Мотиви, які сприяють успішному навчанню студентів.....	151
Чмелюк Т. Формування та розвиток моральних якостей дошкільників засобами казкотерапії	152
Шахрайчук І. Психологічні основи формування структури цінностей сучасної молоді	154
Широких А. Роль самоідентифікації у життєвому проектуванні особистості.....	157
Якимчук М. Комунікативна креативність як компонент самопізнання індивіда	158
Марценюк А. Психологічні особливості ставлення до сексу в особистості у періоді ранньої дорослості	161

Романюк В. Функціональні резерви організму та здоров'я людини..... 165

Страх визначається як емоція, що виникає в ситуаціях загрози біологічному або соціальному існуванню індивіда і спрямована на джерело дійсної чи уявної небезпеки. Страху варіюють в досить широкому діапазоні відтінків: побоювання, боязнь, переляк, жах. Якщо джерело небезпеки не визначений або не усвідомлений, то виникає стан називають тривогою. Функціонально страх служить попередженням про майбутню небезпеку, дозволяє зосередити увагу на її джерелі, спонукає шукати шляхи її уникнення. У разі коли він досягає сили афекту (панічний страх, жах), він здатний нав'язати стереотипи поведінки: втеча, заціпеніння, захисну агресію.

Відносно відмінностей страху і тривожності найбільш поширена точка зору, яка розглядає страх як реакцію на конкретну, певну, реальну небезпеку, а тривожність – як переживання невизначеної, невиразної, безоб'єктної загрози переважно уявного характеру. Відповідно до іншої позиції страх випробується при вітальній загрозі, коли щось загрожує цілісності або існуванню людини як живої істоти, людському організму, а тривожність – при загрозі соціальної, особистісної. Небезпека в цьому випадку загрожує цінностям людини, потребам «Я», його уявленню про собі, відносинам з іншими людьми, положенню в суспільстві.

Таким чином, як страх, так і тривога є адекватними реакціями на небезпеку, але в разі страху небезпека очевидна, об'єктивна, а в разі тривоги вона прихована і суб'єктивна. Інакше кажучи, інтенсивність тривоги пропорційна тому змісту, який для даної людини має дана ситуація. Причини ж його тривоги, по суті, йому невідомі, тому страх як емоція характеризується відносною короткочасністю, а тривожність – більшою тривалістю, що зберігається в деяких випадках протягом усього життя.

Список використаних джерел

1. Горноста́й П. П. Психологія особистості: Словник довідник : [За ред. П. П. Горноста́я, Т. М. Титаренко]. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
2. Прихожан, А. М. Психологія тривожності. - СПб., 2009. - С. 97-103.
3. Салливан Г. С. Интерперсональная теория в психиатрии / Г. С. Салливан. – М. СПб, 1999. – 290 с.

УДК 159.9

ВПЛИВ СТИЛЮ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ НА МІЖОСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ ПІДЛІТКІВ

Миرونчук Діана, здобувач вищої освіти, РДГУ

Керівник: Дружиніна І.А., кандидат психологічних наук, доцент

Виховання дітей починається в сім'ї. Інші соціальні інститути включаються у виховний процес значно пізніше, коли формування основних

рис характеру дитини вже започатковано. Саме у сім'ї закладаються основи фізичного, інтелектуального й морального розвитку дитини. Вона здійснює вирішальний орієнтаційний вплив на формування особистості: становлення характеру, формування ціннісних орієнтацій, провідних пріоритетів, соціальної зрілості. Особливо інтенсивний розвиток спілкування дітей з однолітками відбувається в підлітковому віці. Залучення підлітка в сферу вже не дитячих інтересів спонукає його до інтенсивної перебудови взаємин з оточуючими людьми. У підлітковому віці у дітей складаються дві різні за своїм значенням для психічного розвитку системи взаємовідносин: одна з дорослими, інша з однолітками. Актуальність, соціальна значущість проблеми та її недостатня дослідженість зумовили вибір теми даної статті.

Від того, як батьки сприймають і розуміють підлітка, його потреби, інтереси, психологічні стани та переживання, а, отже, відповідно і взаємодіють з ним, залежить сприймання і оцінка підлітком себе, формування позитивного чи негативного образу "Я", прийняття чи неприйняття своєї особистості, становлення взаємовідносин з іншими людьми. Батьківські установки щодо дітей впливають на усвідомлення ними мотивів своєї поведінки і діяльності, формування цінностей і ідеалів, вироблення оцінок і самооцінок, за якими діти оцінюють себе і людей, що їх оточують [10, с. 210].

Окремі аспекти цієї проблеми були розкриті в роботах В. Горшкова, І. Друкарова, Д. Ельконіна, Р. Капралової, А. Сазонової, А. Ушатікової, А. Фурмана.

І. Кон вважає, що немає ні одного соціального чи психологічного аспекту поведінки підлітків, який би не залежав від сімейних умов сьогодні чи в минулому. Сім'я має особливий вплив на формування соціально-психологічної адаптації підлітків. Вона бере уже з перших днів життя дитини на себе турботу про її здоров'я і виховання, дає початкові знання про навколишнє середовище, виробляє уявлення і навиків [4, с. 176-181].

На думку Л. Анциферової сім'ї належить ціла палітра властивих їй стимуляторів психосоціального розвитку дитини, найважливіші з яких – інтенсивність та багатство спілкування з дорослими, стійкі емоційні контакти з постійними особами (батько, мати), батьківська любов і турбота. Це природні стимулятори, що найбільш повно відповідають потребам розвитку дитини, її емоційного світу, багатого спектру вищих людських почуттів [6, с. 146].

У підлітковому віці спілкування з батьками, вчителями та іншими дорослими починає складатися під впливом почуття дорослості. Психологи слідом за Л.Виготським одностайно вважають його найважливішим психологічним новоутворенням підліткового віку, що штовхає на

затвердження своєї самостійності. Ця дорослість для підлітка спочатку вимальовується в негативному плані, як вимоги свободи від залежності і обмежень, властивих положенню дитини [9, с. 176]. Незважаючи на протидію, яка проявляється по відношенню до дорослого, підліток відчуває потребу в підтримці. Особливо сприятливою є ситуація, коли дорослий виступає в якості зразка для наслідування. У цьому випадку дорослий може значно полегшити підлітку пошук його місця в системі нових, створених взаємодій, краще пізнати себе [1, с. 214]. В системі внутрішньосімейних стосунків головними виступають відносини між подружжям. Саме від характеру і стану подружніх взаємин залежить морально-емоційний клімат сім'ї і її виховні можливості. Як відомо, ступінь морально-емоційної повноти і виразності подружніх стосунків по-різному представлений в таких типах сімей, як демократична, авторитарна і перехідного типу. Їх вплив на розвиток дитини неоднаковий [3, с. 90].

Надмірна опіка і контроль, необхідний, на думку батьків, також нерідко приносять негативні наслідки: підліток виявляється позбавленим можливості бути самостійним, навчитися користуватися свободою. Дорослі ж нерідко реагують на це посиленням контролю, ізоляцією свого чада від однолітків. У результаті протистояння підлітка і батьків лише зростає. [2, с. 39]. Дитина, яка звикла до уваги, рано чи пізно потрапляє в кризову ситуацію. Неадекватно високий рівень домагань і жадання уваги не поєднуються з малим досвідом подолання складних ситуацій. Разом з тим багато підлітків прагнуть уникати конфліктів, намагаючись приховати недозволені вчинки [7, с. 439].

Оскільки спілкування з товаришами починає приносити підлітку більше користі в задоволенні його актуальних інтересів і потреб, він відходить від школи і сім'ї, починає більше часу проводити з однолітками [5, с. 98-111]. В своєму середовищі, взаємодіючи один з одним, підлітки вчаться рефлексії. У відносинах з іншими прагнуть реалізувати свою особистість і визначити свої можливості. Щоб здійснювати ці прагнення, потрібні особиста свобода і особиста відповідальність. Підліток відстоює цю особисту свободу як право на дорослість [8, с. 164-181].

Вплив структури сім'ї на формування особистості дитини нерозривно пов'язаний з домінуючими відносинами в родині. У житті кожної людини батьки відіграють одну з головних ролей. Від стосунків батька і матері багато в чому залежить процес формування особистості дитини. Світогляд, становлення характеру, моральні основи, ставлення до духовних і матеріальних цінностей в першу чергу виховуються у дітей батьками. А залежить цей процес багато в чому від того, як задовольняються в сім'ї

основні потреби дитини, наскільки правильно з точки зору розвитку та виховання проявляються батьківські позиції.

Список використаних джерел

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология: / Г.С. Абрамова. – М.: Академ. Проект, 2001. – 214 с.
2. Аметова Є. Р. Про значення сім'ї у формуванні вільної особистості дитини. Педагогіка і психологія / Є.Р. Аметова. – К.: МАУП, 2006. – 36-43 с.
3. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї: Курс лекцій / О.І. Бондарчук. – К.: МАУП, 2001. – 95 с.
4. Вікова та педагогічна психологія: курс лекцій. – К.: Каравела, 2005. – 399 с.
5. Волков Б.С. Психолргия подростка / Б.С. Волков. – М.: Академ. Проект, 2002. – 97-132 с.
6. Ковалев С. В. Психология семейных отношений / С.В. Ковалев. – М.: Педагогика, 2000. – 159 с.
7. Копець Л. В. Психологія особистості / Л.В. Копець. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2007. – 458 с.
8. Кон И.С. Психология дружбы / И.С. Кон. – М.: Владос, 1993. – С. 164-181.
9. Кулагина И.Ю. Возрастная психология / И.Ю. Кулагина. – М.: Академ. Проект, 2001. – с.176.
10. Семиченко В. А. Психологія та педагогіка сімейного спілкування: Навч. посібник / В.А. Семиченко. – К.: Веселка, 2008. – 210 с.

УДК 159.964.21:316.614.5

ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗДАТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ДО ЕМПАТІЇ

Мислінчук Юлія, здобувач вищої освіти, РДГУ

Керівник: Дружиніна І.А., кандидат психологічних наук, доцент

Феномен емпатії тісно пов'язаний з емоційно-вольовими характеристиками особистості. Емпатія є предметом вивчення різних напрямів – когнітивного (інтелектуальний процес пізнання іншої людини через пізнання її особистісних якостей), емоційного (емоційний стан здатності співпереживання іншій особі), і навіть діяльнісного (активна взаємодія та сприяння іншим особам). Саме тому важливим є дослідження соціально-психологічної здатності до емпатії в житті людини.

Емпатія як соціально-психологічна характеристика особистості є одним із найважливіших особистісних чинників багатьох видів соціальної

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 12

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 1.06.2018 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 13,8. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету